

Dominika CENDROWICZ
Uniwersytet Wrocławski

Pomoc socjalna (materialna) dla uczniów jako zadanie własne gminy

Zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 8 września 1990 r. o samorządzie gminnym¹ do zadań własnych gminy jako podstawowej jednostki samorządu terytorialnego należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej, które obejmują zarówno wspólne potrzeby grupy osób, jak i indywidualne potrzeby zaspokajane przez potencjalnie powtarzalne działania podmiotów publicznych². Podział zadań pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego opiera się na zasadzie pomocniczości, zgodnie z którą „samorządom wyższych szczebli przypisuje się tylko takie sprawy o charakterze socjalnym, których gmina nie jest w stanie sama załatwić”³. Jak wynika z regulacji art. 164 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.⁴ realizacja zadań publicznych przez gminę podejmowana jest we wszystkich sprawach publicznych o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżonych przez Konstytucję RP i ustawy materialnego prawa administracyjnego na rzecz innych podmiotów. Gmina, wykonując zadania publiczne, uczestniczy w sprawowaniu władzy państwowej na zasadach, wśród których najważniejsze znaczenie ma zasada prawem przyznanej i chronionej samodzielności⁵. W obrębie gminy zaspokajane są potrzeby poszczególnych mieszkańców, ich grup oraz wszystkich członków wspólnoty. Jak słusznie

¹ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.).

² K. Bandarzewski, *Prywatyzacja zadań publicznych*, [w:] *Koncepcja systemu prawa administracyjnego*, red. J. Zimmermann, Warszawa 2007, s. 332.

³ B. Jaworska-Dębska, *Zadania samorządu terytorialnego*, [w:] *Prawo administracyjne*, red. M. Stahl, Warszawa 2013, s. 414.

⁴ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

⁵ Uchwała Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 października 1994 r., sygn. W1/94, OTK 1994, Nr 2, poz. 46.

zauważa R. Michalska-Badziak konkretność usług związanych z realizacją praw podmiotowych jednostki może być określana jako sytuacja, w której zaspokajane są potrzeby zbiorowe na drodze świadczeń jednostkowych, do których zobowiązana jest także administracja samorządu terytorialnego⁶.

W świetle stanowiska Trybunału Konstytucyjnego, przyjętego w uchwale z dnia 27 września 1994 r., wszystkie zadania samorządu terytorialnego mają charakter zadań publicznych w tym znaczeniu, że służą zaspokojeniu potrzeb zbiorowości lokalnych w przypadku realizacji zadań własnych, czy zorganizowanego w państwo, jak w przypadku zadań zleconych⁷. Według S. Biernata pojęcie zadania publicznego używane jest jako zbiorcze określenie dla zadań państwa i samorządu terytorialnego⁸. Konstrukcja pojęciowa zadania publicznego obejmuje prawny obowiązek osiągnięcia lub utrzymania określonego stanu przez wskazany normatywnie podmiot. Wpływają na to bezsprzecznie element obowiązku oraz substrat określany przymiotnikiem „publiczne”⁹. Desygnat „publiczne” odnosi się do realizacji interesu społecznego, który co prawda jest trudny do zdefiniowania, ale wyraża potrzeby większej zbiorowości, a nie konkretnej jednostki¹⁰. Interes publiczny jest ważnym wyróżnikiem pozwalającym na wyartykułowanie spraw publicznych jako tych, które dotyczą spraw ogółu (dobra wspólnego) i oddzielenia ich od spraw pojmowanych wąsko, jako dóbr jednostkowych (dotyczących jednostek i zbiorowości kierujących się interesem partykularnym)¹¹. Jak podkreśla J. Blicharz pojęcie zadania publicznego odnosi się do prawnie określonego obowiązku stanowiącego konkretyzację celu działania organu administracji publicznej, który to cel organ może osiągnąć za pomocą posiadanych kompetencji. Przez pojęcie kompetencji autorka rozumie natomiast

⁶ R. Michalska-Badziak, *Pomoc społeczna jako zadanie gminy*, [w:] *Funkcjonowanie samorządu terytorialnego – doświadczenia i perspektywy*, red. S. Dolata, t. I, Opole 1998, s. 197.

⁷ Uchwała Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 września 1994 r., OTK 1994, cz. 2, poz. 46, cyt. za: J. Blicharz, *Zakres znaczeniowy pojęcia „zadanie publiczne”*, „Przegląd Prawa i Administracji” t. LXXI, Wrocław 2005, s. 62.

⁸ S. Biernat, *Prywatyzacja zadań publicznych. Problematyka prawna*, Warszawa–Kraków 1994, s. 13.

⁹ M. Tabernacka, *Zakres wykonywania zadań publicznych przez organy samorządów zawodowych*, Wrocław 2007, s. 80.

¹⁰ E. Majchrowicz-Jopek, *Wybrane problemy wykonywania zadań oświatowych przez jednostki samorządu terytorialnego*, Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego „Studia i Prace” 2012, nr 4(12), s. 163–164.

¹¹ W. J. Wołpiuk, *Konstytucyjne i prawnomiędzynarodowe gwarancje służebności administracji publicznej*, [w:] *Administracja publiczna. Między polityką, prawem i ekonomią. Jubileusz 10-lecia Katedry Administracji Publicznej Kolegium Ekonomiczno-Społecznego SGH*, red. J. Osiński, Warszawa 2008, s. 65, cyt. za E. Majchrowicz-Jopek, *Wybrane problemy wykonywania zadań oświatowych przez jednostki samorządu terytorialnego*, Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego „Studia i Prace” 2012, nr 4(12), s. 164.

prawnie określony zakres uprawnień i obowiązków do podjęcia działalności w określonych formach prawnych¹².

Ważną kategorię zadań publicznych wykonywanych przez gminę stanowią zadania własne. Kategoria zadań własnych gminy posiada podstawy prawne rangi konstytucyjnej. Zgodnie bowiem z art. 166 ust. 1 Konstytucji RP zadania własne gminy służą zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej¹³. Zadania te odnaleźć można w specjalnej kategorii norm materialnego prawa administracyjnego, którą stanowią normy zadaniowe¹⁴. W nauce prawa administracyjnego przyjmuje się, że ważne miejsce w katalogu zadań własnych gminy związanych z udzielaniem świadczeń jednostkowych, zajmuje pomoc społeczna¹⁵. Pomoc społeczna stanowi sferę działalności państwa i samorządu terytorialnego, która wyraża się „w organizacji usług dla mas ludności w podstawowych sprawach ich bytu socjalnego”¹⁶, zwracając przy tym uwagę na służebną rolę administracji wobec jednostki¹⁷. Podkreślenia wymaga fakt, że tradycja opieki społecznej nad osobami, które przejściowo lub trwale znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, istniała od najdawniejszych czasów. To, co na przestrzeni czasu ulegało zmianie, to jedynie formy, zasady i zakres udzielanej pomocy społecznej¹⁸. Istoty działalności państwa i samorządu terytorialnego w omawianym zakresie należy poszukiwać w udzielaniu różnorodnych świadczeń o charakterze socjalnym, będących instrumentem, za pomocą którego państwo i samorząd terytorialny dążą do zagwarantowania bezpieczeństwa socjalnego swoim obywatelom¹⁹. Ważną rolę w realizacji zadań publicznych z tego zakresu spełnia gmina, która stanowi lokalną wspólnotę samorządową²⁰. Realizowane przez gminę zadania w zakresie pomocy społecznej stanowią bardzo liczną grupę. Są to zarówno zadania własne gminy, jak i zadania zlecone²¹. Nasuwa się tutaj refleksja, że takie umiejscowie-

¹² J. Blicharz, *Zakres znaczeniowy pojęcia „zadanie publiczne”*, „Przegląd Prawa i Administracji” t. LXXI, Wrocław 2005, s. 61–62.

¹³ B. Jaworska-Dębska, *Zadania samorządu terytorialnego*, [w:] *Prawo administracyjne*, red. M. Stahl, Warszawa 2013, s. 415.

¹⁴ Na temat pojęcia zadań samorządu terytorialnego i ich podstawowej klasyfikacji zob.: J. Zimmermann, *Prawo administracyjne*, Warszawa 2012, s. 190–193.

¹⁵ R. Michalska-Badziak, *Pomoc społeczna jako zadanie gminy*, [w:] *Funkcjonowanie samorządu terytorialnego – doświadczenia i perspektywy*, red. S. Dolata, t. I, Opole 1998, s. 197.

¹⁶ T. Kuta, *Zaspokajanie potrzeb socjalno-bytowych i oświatowo-kulturalnych obywateli*, [w:] *System prawa administracyjnego*, red. T. Rabska, t. IV, Ossolineum 1980, s. 110.

¹⁷ I. Sierpowska, *Pomoc społeczna jako administracja świadcząca. Studium administracyjnoprawne*, Warszawa 2012, s. 114.

¹⁸ R. Michalska-Badziak, *Prawo pomocy społecznej*, [w:] *Materialne prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady*, red. M. Stahl, Warszawa 2004, s. 233.

¹⁹ I. Sierpowska, *Bezpieczeństwo socjalne jako kategoria dobra publicznego – na przykładzie pomocy społecznej*, [w:] *Administracja dóbr i usług publicznych*, red. M. Woźniak, Warszawa 2013, s. 87.

²⁰ M. Brunka, E. Łuczak-Kumorek, *Słownik samorządu terytorialnego*, Zielona Góra 2003, s. 344.

²¹ R. Michalska-Badziak, *Prawo pomocy społecznej*, [w:] *Materialne prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady*, red. M. Stahl, Warszawa 2004, s. 241.

nie zadań z zakresu pomocy społecznej stanowi przejaw respektowania zasady subsydiarności wyrażającej się w wykonywaniu władzy publicznej w sposób zapewniający realizację zadań dotyczących najbardziej istotnych spraw obywateli przez gminę²² znajdującą się najbliżej spraw swoich mieszkańców.

Za trzon regulacji związanej z pomocą społeczną uznaje się ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej²³. Ustawa ta wraz z aktami wykonawczymi tworzy regulację prawną *sensu stricto*²⁴, stanowiąc wąskie ujęcie pomocy społecznej²⁵. Jak zauważa Z. Leoński ustawa o pomocy społecznej wskazuje na cele i zasady udzielania uregulowanych w niej form pomocy. Są to kwestie istotne, związane również z tym, że pomoc społeczna stanowi formę realizacji polityki społecznej państwa i ma na celu umożliwienie przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych osobom, do których jest adresowana²⁶. Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że sfera regulacji prawnej związanej z pomocą społeczną i udzielaniem świadczeń o charakterze socjalnym jest bardziej rozbudowana²⁷ i wykracza poza ramy omówionej ustawy i jej aktów wykonawczych. W prawie materialnym odnaleźć można także inne akty prawne odnoszące się do pomocy społecznej, które nie zawsze w sposób bezpośredni dotyczą zagadnień z nią związanych²⁸. Zakres podmiotowy tych aktów prawnych jest z reguły węższy²⁹, co wyraża się m.in. w tym, że nie zawsze używa się w nich pojęcia „pomoc społeczna”. Pomimo tego uregulowane w nich działania organów administracji publicznej można zakwalifikować do pomocy społecznej³⁰. Te inne akty prawne składają się na pomoc społeczną *sensu largo* (pomoc społeczna w szerokim znaczeniu)³¹, przez

²² E.J. Nowacka, *Samorząd terytorialny jako forma decentralizacji administracji publicznej*, Warszawa 2010, s. 41.

²³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 182).

²⁴ Pomoc społeczna *sensu stricto* związana jest z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i zamieszczonymi w niej regulacjami dotyczącymi zasad ogólnych, celów, rodzajów, zasad i trybu udzielania świadczeń, a także organizacji pomocy społecznej i postępowaniem kontrolnym w pomocy społecznej. Na temat pomocy społecznej *sensu stricto* zob. m.in.: S. Nitecki, *Pomoc społeczna. Procedury i tryb przyznawania świadczeń*, Wrocław 2010, s. 17 i n. Problematykę tę podejmują także m. in.: Z. Leoński, *Zarys prawa administracyjnego*, Warszawa 2004, s. 440 i n.; I. Sierpowska, *Prawo do pomocy społecznej*, Warszawa 2011, s. 27.

²⁵ S. Nitecki, *Prawo do pomocy społecznej w polskim systemie prawnym*, Warszawa 2008, s. 33.

²⁶ Z. Leoński, *Zarys prawa administracyjnego*, Warszawa 2004, s. 227.

²⁷ W. Muszalski, *Prawo socjalne*, Warszawa 2010, s. 178.

²⁸ *Ibidem*, s. 13.

²⁹ R. Michalska-Badziak, *Prawo pomocy społecznej*, [w:] *Materialne prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady*, red. M. Stahl, Warszawa 2004, s. 237.

³⁰ Z. Leoński, *Materialne prawo administracyjne*, Warszawa 2006, s. 235.

³¹ Pojęcie pomocy społecznej *sensu largo* należy odnosić do wszelkich uregulowań prawnych związanych z udzielaniem ze środków publicznych świadczeń o charakterze socjalnym, których zadaniem jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb osób i rodzin, które własnym staraniem nie są w stanie tego uczynić. Na ten temat zob.: S. Nitecki, *Pomoc społeczna. Procedury i tryb przyznawania świadczeń*, Wrocław 2010, s. 18 i 19. W nauce prawa tematykę związaną z podziałem pomocy społecznej na pomoc społeczną *sensu largo* i *stricto* podejmuje m. in.:

którą należy rozumieć te regulacje prawne, które w swojej treści normują sprawy związane z udzielaniem świadczeń o charakterze socjalnym oraz ustawę o pomocy społecznej wraz z aktami wykonawczymi³².

Przykładem regulacji prawnej, w której odnaleźć można przepisy normujące udzielanie świadczeń o charakterze socjalnym dla uczniów w systemie oświaty jest ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (dalej: u.s.o.)³³. Świadczeniom tym został poświęcony rozdział 8 a komentowanej ustawy zatytułowany pomoc materialna dla uczniów. Udzielanie przez gminę uregulowanych w rozdziale 8 a u.s.o. świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym jest zadaniem własnym gminy³⁴, które wykonuje ona w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Gmina nie posiada w związku z tym możliwości decydowania o tym, czy zadanie to realizować³⁵. Zgodnie z wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 24 października 2007 r. udzielanie przez gminę świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów ma za zadanie pomoc dzieciom i młodzieży³⁶. Bezpośrednim celem uregulowanych w u.s.o. świadczeń jest zapewnienie, w sensie materialnym, sprawiedliwego dostępu do edukacji oraz zachęcanie uczniów do lepszych wyników w nauce lub w sporcie. Przy czym za cel socjalny uznawane jest „wyrównywanie szans edukacyjnych”, a za cel motywacyjny „wspieranie edukacji uczniów zdolnych”³⁷. Przepisy rozdziału 8a u.s.o. stanowią implementację normy wynikającej z art. 70 ust. 4 Konstytucji RP³⁸, z którego wynika obowiązek zapewnienia obywatelom powszechnego i równego dostępu do wykształcenia przez władze publiczne. W realizacji tego celu państwo i jednostki samorządu terytorialnego wspierają

Z. Leoński, *Zarys prawa administracyjnego*, Warszawa 2004, s. 440 i n., I. Sierpowska, *Pomoc społeczna*, Warszawa 2011, s. 211 i n., R. Michalska-Badziak, *Prawo pomocy społecznej*, [w:] *Materialne prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady*, red. M. Stahl, Warszawa 2004, s. 237. Przykładowo J. Jończyk do uregulowań związanych z pomocą społeczną zalicza oprócz ustawy o pomocy społecznej regulacje prawne związane ze świadczeniami w formie renty socjalnej i dodatku mieszkaniowego. Zob. J. Jończyk, *Prawo zabezpieczenia społecznego*, Zakamycze 2006, s. 340–342. Natomiast jak wskazuje H. Szurgacz pomoc społeczna zaliczana jest w doktrynie albo do ubezpieczenia społecznego w szerokim znaczeniu, albo do prawa socjalnego lub też do prawa administracyjnego. Więcej na ten temat zob. H. Szurgacz, *Wstęp do prawa pomocy społecznej*, Wrocław 1992, s. 75 i n.

³² I. Sierpowska, *Prawo do pomocy społecznej*, Warszawa 2011, s. 27.

³³ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.).

³⁴ Art. 90p ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

³⁵ J. Niczyporuk, *Zadania samorządu terytorialnego*, [w:] *Prawo samorządu terytorialnego*, red. M. Chmaj, Warszawa 2013, s. 89.

³⁶ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 24 października 2007 r., sygn. IV Sa/Po 177/07, Lex 423991.

³⁷ M. Pilich, *Ustawa o systemie oświaty. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 890–891.

³⁸ Ibidem, s. 889.

i tworzą systemy indywidualnej pomocy finansowej i organizacyjnej dla uczniów i studentów³⁹.

Świadczeniami pomocy materialnej o charakterze socjalnym są zgodnie z art. 90c ust. 2 u.s.o. stypendium szkolne i zasiłek szkolny⁴⁰. W ustawie uregulowano również świadczenia pomocy materialnej o charakterze motywacyjnym, którymi zgodnie z art. 90 c ust. 3 u.s.o. są: 1) stypendium za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe, 2) stypendium Prezesa Rady Ministrów, 3) stypendium ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz 4) stypendium ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Świadczenia o charakterze motywacyjnym nie są tożsame ze świadczeniami o charakterze socjalnym, a ubieganie się o nie nie wyklucza możliwości ubiegania się o świadczenia o charakterze socjalnym⁴¹. Adresatem unormowanych w u.s.o. świadczeń są uczniowie szkół publicznych i niepublicznych w uprawieniach szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych, słuchacze publicznych kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 roku życia, wychowankowie publicznych i niepublicznych ośrodków umożliwiających dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację odpowiednio obowiązku szkolnego i obowiązku nauki do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki⁴². Adresatami tych świadczeń są również uczniowie szkół niepublicznych nieposiadających uprawnień szkół publicznych dla młodzieży i dorosłych do czasu ukończenia realizacji obowiązku szkolnego oraz słuchacze niepublicznych kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych do czasu ukończenia kształcenia, jednak nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia⁴³.

Pierwszym ze świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym jest stypendium szkolne, które zostało uregulowane w art. 90c ust. 2 u.s.o. Ustawodawca w art. 90 d u.s.o. wyróżnia dwa rodzaje przesłanek przyznania stypendium szkolnego⁴⁴: 1) spełnienie przez jego adresata kryterium dochodowego⁴⁵ oraz 2) występowanie trudnej sytuacji rodzinnej osoby ubiegającej się o przyznanie

³⁹ Art. 70 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

⁴⁰ Art. 90c ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

⁴¹ A. Balicki, M. Pyter, *Prawo oświatowe*, Warszawa 2011, s. 149.

⁴² *Ibidem*.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ M. Pilich, *Ustawa o systemie oświaty. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 895.

⁴⁵ Wysokość dochodu przypadająca na osobę w rodzinie ucznia uprawniająca do ubiegania się o stypendium nie może być wyższa niż kryterium dochodowe określone przez art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej, które wynosi: 1) dla osoby samotnie gospodarującej – 542 zł, 2) dla osoby w rodzinie – 456 zł. Zgodnie z § 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. z 2012 Nr 0, poz. 823) osoba w rodzinie nie może przekraczać progu dochodowego w wysokości 456 zł.

świadczenia. W przypadku przekroczenia kryterium dochodowego przez osobę ubiegającą się o stypendium szkolne świadczenie to nie przysługuje nawet wówczas, gdy kryterium dochodowe zostało przekroczone w sposób nieznaczny⁴⁶. Natomiast w przypadku drugiej przesłanki, którą jest występowanie trudnej sytuacji rodzinnej osoby ubiegającej się o przyznanie świadczenia, to są nią w szczególności okoliczności w postaci bezrobocia, niepełnosprawności oraz ciężkiej i długotrwałej choroby dotyczącej ucznia lub któregośkolwiek z członków jego najbliższej rodziny, wielodzietności, alkoholizmu lub narkomanii, niepełnej rodziny, czy wystąpienia zdarzenia losowego, którego skutki są względnie trwałe⁴⁷. Oba wymienione kryteria powinny być brane pod uwagę łącznie przez organ rozpatrujący sprawę⁴⁸.

Dla organu orzekającego w sprawie przyznania stypendium szkolnego przepisy u.s.o. regulujące zasady i tryb przyznawania tego świadczenia mają charakter bezwzględnie wiążący. Jest to bardzo ważne dlatego, że podejmowana w sprawie decyzja administracyjna nie jest wydawana w oparciu o uznanie administracyjne⁴⁹. W przypadku spełnienia przez osobę ubiegającą się o stypendium szkolne wymogów ustawowych organ administracji publicznej ma obowiązek przyznać świadczenie⁵⁰. Decyzja w sprawie przyznania świadczenia w postaci stypendium szkolnego stanowi w tym przypadku konstytutywny akt administracyjny⁵¹. Natomiast decyzja o odmowie przyznania świadczenia stanowi akt odmawiający uwzględnienia podania, nie konkretyzujący uprawnień czy obowiązków jego adresata⁵². Osobie ubiegającej się o przyznanie stypendium szkolnego służą środki ochrony prawnej przewidziane przez przepisy Kodeksu prawa administracyjnego⁵³, a po ich wyczerpaniu może ona skorzystać ze środków przewidzianych na drodze postępowania sadowoadministracyjnego. Przyznając stypendium szkolne w drodze decyzji administracyjnej, organ administracji publicznej korzysta z władztwa administracyjnego, co powoduje, że pomiędzy nim a adresatem świadczenia nawiązuje się stosunek administracyjnoprawny. Jedną ze stron takiego stosunku administracyjnoprawnego jest podmiot, którego intere-

⁴⁶ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 8 listopada 2011 r., sygn. I OSK 1396/07, Lex 424651.

⁴⁷ M. Pilich, *Ustawa o systemie oświaty. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 896.

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 22 października 2008 r., sygn. IV Sa/Wr 144/08, Lex 509573.

⁵⁰ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 28 listopada 2002 r., I SA 1235/02, Casus 2003 Nr 27, s. 22. Zob. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2002 r., III RN 141/01, OSNP 2002 Nr 24, poz. 584.

⁵¹ A. Błaś, *Formy aktów administracyjnych w polskim ustawodawstwie*, [w:] *Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Wrocław 2012, s. 323.

⁵² J. Zimmermann, *Polska jurysdykcja administracyjna*, Warszawa 1996, s. 147.

⁵³ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 267).

su prawnego lub obowiązku dotyczy postępowanie organu i który żąda czynności organu ze względu na swój interes prawny lub obowiązek⁵⁴. Stroną postępowania administracyjnego o przyznanie stypendium szkolnego jest zatem osoba fizyczna. Natomiast w przypadku, gdy uczeń jest osobą pełnoletnią, to właśnie on, a nie jego rodzic, czy opiekun prawny jest stroną toczącego się postępowania administracyjnego⁵⁵.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 24 października 2007 r. uznał, że stypendium szkolne, będąc świadczeniem o charakterze socjalnym, przeznaczonym dla uczniów i młodzieży znajdujących się w ciężkiej sytuacji finansowej, w pierwszej kolejności powinno być przyznawane w formie pokrywania kosztów w zajęciach edukacyjnych lub pomocy rzeczowej, a dopiero w ostatniej kolejności w formie pomocy finansowej⁵⁶. Treścią stypendium szkolnego jest całkowite lub częściowe pokrycie kosztów udziału w zajęciach edukacyjnych, w tym wyrównawczych wykraczających poza zakres zajęć realizowanych w szkole w ramach planu nauczania, a także w zajęciach edukacyjnych realizowanych poza szkołą, pomoc rzeczowa o charakterze edukacyjnym, w tym w szczególności zakup podręczników, całkowite lub częściowe pokrycie kosztów nauki związanych z pobieraniem nauki poza miejscem zamieszkania oraz stypendium w formie świadczenia pieniężnego⁵⁷. Wysokość udzielanej pomocy rzeczowej powinna być analogiczna do wysokości stypendium szkolnego w formie świadczenia pieniężnego. Przede wszystkim pomoc rzeczowa powinna być udzielana poprzez przyznanie konkretnych świadczeń. Jest to pomoc, która powinna zostać udzielona bezpośrednio bez konieczności uprzedniego kredytowania przez osobę ubiegającą się o nią, ponieważ może ona nie dysponować własnymi środkami pieniężnymi⁵⁸. Kwota stypendium w formie świadczenia pieniężnego zgodnie z art. 90d ust. 9 u.s.o. nie może być niższa niż 72,80 zł ani wyższa niż 182 zł⁵⁹. Jak podkreślił wojewoda lubelski w rozstrzygnięciu nadzorczym z dnia 6 marca 2007 r. jednostce przysługuje roszczenie o przyznanie świadczenia w postaci stypendium szkolnego w przypadku ubiegania się o nie. Roszczeniu temu odpowiada obowiązek wypłaty tego świadczenia przez gminę⁶⁰.

⁵⁴ B. Adamiak, [w:] *Postępowanie administracyjne i sądowniczoadministracyjne*, B. Adamiak, J. Borkowski, Warszawa 2012, s. 143.

⁵⁵ Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 maja 2005 r., sygn. I SA/Wa 466/08, Lex 516689.

⁵⁶ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 24 października 2007 r., sygn. IV SA/Po 177/07, LEX nr 423991.

⁵⁷ Art. 90 d ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

⁵⁸ Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 maja 2005 r., sygn. I SA/Wa 466/08, Lex 516689.

⁵⁹ M. Pilich, *Ustawa o systemie oświaty. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 905.

⁶⁰ Zob. rozstrzygnięcie nadzorcze wojewody lubelskiego z dnia 6 marca 2007 r., sygn. NK.0911/90/07, NZS 2007/3/51.

Drugim ze świadczeń pomocy socjalnej o charakterze materialnym uregulowanym przez u.s.o. jest zasiłek szkolny, który uznawany jest za pomoc nadzwyczajną związaną z zaistniałym zdarzeniem losowym⁶¹. W ocenie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu w wyroku z dnia 19 listopada 2009 r. termin „zdarzenie losowe” użyty został jako przesłanka warunkująca udzielenie zasiłku szkolnego, obejmując swoim zakresem zróżnicowany katalog sytuacji i zdarzeń, które w sposób znaczący mogą utrudnić sytuację materialną ucznia i jest to pojęcie niedookreślone. Wyrażenie „losowe” nie może zostać określone z góry w sposób jednoznaczny⁶² bowiem „definiowanie pojęcia niedookreślonego w akcie rangi ustawowej narusza prawo”⁶³.

Zasiłek szkolny przyznawany jest, tak jak stypendium szkolne, władczym rozstrzygnięciem organu administracji publicznej, a więc w drodze decyzji administracyjnej. Organ administracji publicznej przyznając zasiłek korzysta z uznania administracyjnego, które jest formą samodzielności udzielonej organowi administracji publicznej przez normę prawną blankietową skonstruowaną w sposób pozwalający na dokonanie wyboru pomiędzy różnymi sposobami zachowania się. Organ administracji publicznej w warunkach określonych w hipotezie ma wybór pomiędzy różnymi sposobami zachowania się⁶⁴. Niesie to istotne skutki dla sytuacji administracyjnoprawnej osoby ubiegającej się o przyznanie świadczenia. Wiąże się to z tym, że sąd administracyjny, badając decyzję podjętą w zakresie samodzielności prawnej kwalifikowanej jako uznanie administracyjne, nie kontroluje ocen wartościujących, na których organ oparł swoje rozstrzygnięcie⁶⁵.

Zgodnie z art. 90 m u.s.o. organem właściwym w zakresie przyznawania omówionych świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym jest organ wykonawczy gminy, który może upoważnić swoich zastępców lub innych pracowników urzędu do wydania w tym zakresie decyzji administracyjnych w jego imieniu⁶⁶. Do prowadzenia postępowania administracyjnego w sprawach omówionych świadczeń, zgodnie z art. 90m ust. 2 u.s.o., może zostać upoważniony także kierownik ośrodka pomocy społecznej. Upoważnienia takiego dokonuje rada gminy w drodze uchwały. W drodze uchwały rada gminy ustala również regulamin udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym⁶⁷. Jak zauważa słusznie M. Pilich radzie gminy przyznana została delegacja do wydania aktu prawa miejscowego w rozumieniu art. 94 Konstytucji RP. Regulamin udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym stanowi więc źródło prawa po-

⁶¹ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 3 października 2006 r., sygn. I OSK 573/06, Lex 290145.

⁶² Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 19 listopada 2009 r., sygn. IV SA/PO 749/09, Dz. Urz. Wielk. z 2010 r. Nr 49, poz. 1143.

⁶³ Ibidem.

⁶⁴ A. Błaś, *Akty administracyjne*, [w:] *Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Wrocław 2010, s. 325.

⁶⁵ Ibidem, s. 326–327.

⁶⁶ J. Boć, M. Miemieć, *Gmina*, [w:] *Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Wrocław 2010, s. 205.

⁶⁷ Art. 90f ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

wszechnie obowiązującego na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego, z czym wiąże się konieczność jego publikacji w dzienniku urzędowym województwa⁶⁸. W regulaminie takim organ stanowiący gminy może zróżnicować kwoty wysokości stypendium szkolnego, jednakże przy uwzględnieniu określonego przedziału kwotowego, o którym mowa w art. 90d ust. 9 u.s.o., a także przyjętego w art. 90d ust. 7 kryterium dochodowego na osobę w rodzinie oraz różnych okoliczności osobistych, o których mowa w art. 90d ust. 1 u.s.o.⁶⁹ W regulaminie udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym nie wolno natomiast ustalić niższego kryterium dochodowego niż określony w akcie prawnym rangi ustawowej⁷⁰. W ocenie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu, dokonanej w wyroku z dnia 12 lutego 2009 r., w regulaminie udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym rada gminy może jedynie określić sposób ustalania wysokości stypendium szkolnego, form, w jakich będzie ono udzielane, oraz sposobu jego udzielania. Radzie gminy nie wolno natomiast ingerować w treść postanowień u.s.o. ani ich powielać⁷¹.

Ważne miejsce w realizacji przez gminę zadania w zakresie udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zajmuje problematyka związana z okresem dotowania gminy⁷². Zgodnie z art. 90r u.s.o. udzielenie dotacji na dofinansowanie świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym jest obowiązkiem państwa⁷³. Dotacja taka przyznawana jest gminie z budżetu państwa na rok budżetowy. Natomiast zgodnie z §2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 22 lutego 2005 r. w sprawie terminów przekazywania dotacji celowej gminom na dofinansowanie świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym oraz sposobu ustalania wysokości tej dotacji wykonawczym ministram właściwym do spraw oświaty i wychowania jest ona przekazywana w transzach miesięcznych, w terminie do 10 dnia każdego miesiąca⁷⁴. Według art. 1 pkt 36 ustawy z dnia 25 lipca 2008 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty,

⁶⁸ M. Pilich, *Ustawa o systemie oświaty. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 909.

⁶⁹ Zob. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 16 stycznia 2007 r., sygn. IV SA/Gl 972/05, Lex 340153. Do okoliczności o których mowa w art. 90d ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. należą m. in.: bezrobocie, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, alkoholizm lub narkomania.

⁷⁰ Zob. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 grudnia 2008 r., sygn. I OSK 953/08, Lex 518230.

⁷¹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 12 lutego 2009 r., sygn. IV SA/Wr 568/08, Lex 496652.

⁷² Terminy przekazywania dotacji z budżetu państwa i sposób ustalania jej wysokości określone zostały w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 22 lutego 2005 r. w sprawie terminów przekazywania dotacji celowej gminom na dofinansowanie świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym oraz sposobu ustalania wysokości tej dotacji (Dz. U. Nr 36, poz. 319).

⁷³ M. Pilich, *Ustawa o systemie oświaty. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 942.

⁷⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 22 lutego 2005 r. w sprawie terminów przekazywania dotacji celowej gminom na dofinansowanie świadczeń pomocy

ustawy Karta Nauczyciela oraz ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich⁷⁵ okres stypendialny jest nie krótszy niż jeden miesiąc i nie dłuższy niż 10 miesięcy w danym roku szkolnym, a w przypadku słuchaczy publicznych i niepublicznych kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych okres ten jest nie krótszy niż miesiąc i nie dłuższy niż 9 miesięcy w danym roku szkolnym⁷⁶. Sytuacja taka powoduje, że organ administracji publicznej, nie znając wysokości kwoty dotacji na następny rok szkolny, nie jest w stanie określić wysokości stypendium szkolnego na cały rok szkolny⁷⁷.

Analizując uregulowane przez przepisy rozdziału 8 u.s.o. świadczenia socjalne o charakterze materialnym, nie wolno pominąć uregulowań związanych ze szczegółowymi warunkami udzielania pomocy w formie zasiłku losowego na cele edukacyjne. Warunki te zostały określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 sierpnia 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania dzieciom i uczniom w formie zasiłku losowego na cele edukacyjne w 2012 r.⁷⁸ Podstawę prawną wydania tego rozporządzenia stanowi art. 90u ust. 1 u.s.o.⁷⁹ Zgodnie z §2 tego rozporządzenia pomocy w formie zasiłku losowego na cele edukacyjne udziela się dzieciom realizującym w roku szkolnym 2012/2013 obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne oraz uczniom uczęszczającym w roku szkolnym 2012/2013 do szkół wszystkich typów, z wyłączeniem szkół dla dorosłych, jeżeli ich rodzinom został przyznany zasiłek celowy na podstawie art. 40 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej w wysokości do 6000 zł na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, w związku ze stratami poniesionymi w 2012 r. w wyniku nawałnic lub innych zdarzeń atmosferycznych, a w szczególności huraganu, deszczu nawałnego, gradobicia lub powodzi⁸⁰. Natomiast zgodnie z §3 niniejszego rozporządzenia zasiłek losowy jest jednora-

materialnej o charakterze socjalnym oraz sposobu ustalania wysokości tej dotacji (Dz. U. z 2005 r. Nr 36, poz. 319).

⁷⁵ Ustawa z dnia 25 lipca 2008 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy – Karta Nauczyciela oraz ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. Nr 145, poz. 917). Ustawą tą zmieniono art. 90d ust. 10 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

⁷⁶ P. Ciszewski, *Charakterystyka stypendiów szkolnych*, źródło: www.wiedzasamorządu.pl.

⁷⁷ Zob. wystąpienie pokontrolne wojewody wielkopolskiego z dnia 23 stycznia 2003 r., sygn. FB-V.431.72.2012.1, s. 20–21, źródło: <http://www.poznan.uw.gov.pl>.

⁷⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 sierpnia 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy dzieciom i uczniom w formie zasiłku losowego na cele edukacyjne w 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. Nr 0, poz. 940).

⁷⁹ M. Pilich, *Ustawa o systemie oświaty. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 952–953.

⁸⁰ Zob. §2 rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 sierpnia 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy dzieciom i uczniom w formie zasiłku losowego na cele edukacyjne w 2012 r.

zowym świadczeniem pieniężnym, a jego wysokość wynosi 1000 zł dla jednego ucznia⁸¹.

Z uwagi na to, że świadczenia pomocy materialnej o charakterze socjalnym mają na celu pomoc w zmniejszeniu różnic w dostępie do edukacji oraz pokonywanie barier dostępu do edukacji tym uczniom, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej⁸² należy uznać, że stanowią one ważny element pomocy socjalnej skierowanej do osób najuboższych. Natomiast finansowanie omówionych świadczeń ze środków publicznych jest konsekwencją ustawowego powierzenia realizacji zadania publicznego związanego z ich udzielaniem gminie⁸³. Z uwagi na to, że udzielanie świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów stanowi niewrażliwą sferę działalności administracji publicznej, tak z punktu widzenia państwa (administracji publicznej)⁸⁴, jak i jednostek, do których ta pomoc jest adresowana, interpretacja przepisów prawnych związanych z przyznawaniem omawianych świadczeń powinna być dokonywana ze szczególnym uwzględnieniem celu, jakiemu te świadczenia mają służyć⁸⁵. Dodatkowo uregulowanie przez ustawodawcę świadczeń socjalnych (materialnych) dla uczniów w akcie prawnym rangi ustawowej stanowi o dużej roli, jaką przypisuje się realizacji tego zadania publicznego przez gminę.

Streszczenie

Zgodnie z art. 163 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne niezastępowane przez Konstytucję RP lub ustawy dla organów innych władz publicznych. Podstawową jednostką samorządu terytorialnego w Polsce jest gmina, która wykonuje wszystkie zadania samorządu terytorialnego nie zastrzeżone dla innych jednostek samorządu terytorialnego. Ważnym zadaniem realizowanym przez gminę jest pomoc społeczna, która może być rozpatrywana jako pomoc społeczna *sensu stricto* i *sensu largo*. Przykładem regulacji prawnej odnoszącej się do pomocy społecznej w szerokim znaczeniu jest udzielanie pomocy socjalnej (materialnej) dla uczniów z rozdziału 8a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Udzielanie przez gminę pomocy socjalnej (materialnej) dla uczniów jest jej zadaniem własnym i zajmuje ważne miejsce wśród zadań gminy związanych z udzielaniem świadczeń o charakterze socjalnym.

Słowa kluczowe: samorząd terytorialny, gmina, pomoc społeczna, pomoc społeczna *sensu stricto*, pomoc społeczna *sensu largo*, pomoc socjalna (materialna) dla uczniów.

⁸¹ Zob. §3 rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 sierpnia 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy dzieciom i uczniom w formie zasiłku losowego na cele edukacyjne w 2012 r.

⁸² P. Ciszewski, *Charakterystyka stypendiów szkolnych*, źródło: www.wiedzasamorządu.pl.

⁸³ R. Michalska-Badziak, [w:] *Materialne prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady*, red. M. Stahl, Warszawa 2004, s. 247.

⁸⁴ J. Boć, *Sfery działań*, [w:] *Nauka administracji*, red. J. Boć, Wrocław 2013, s. 234.

⁸⁵ B. Jarocka, *Orzekanie w sprawie przyznania pomocy materialnej o charakterze socjalnym w sytuacji przekroczenia terminu do złożenia wniosku o przyznanie świadczeń*, „Nowe Zeszyty Samorządowe. Opinie Prawne” 2008, Nr 6 (60), s. 46.

Summary

Pursuant to the article 163 of the Constitution of the Republic of Poland local government shall perform public tasks not reserved by the Constitution or statutes to the organs of other public authorities. Elementary local government unit in Poland is commune, which performs all tasks of local government not reserved to other units of local government. The main task performed by Polish communes is social assistance which can be considered as social assistance in the strict sense or social assistance in the broad sense. The example of regulation of social assistance in the broad sense is granting social benefits (financial benefits) for learners from the chapter 8 (financial assistance for learners) of Polish Act of the Education System. Granting social benefits (financial benefits) for learners is commune own task and plays an important role in inclusion support.

Key words: local government, commune, social assistance, social assistance in the strict sense, social assistance in the broad sense, social benefits (financial benefits) for learners.

Bibliografia

- Adamiak B., [w:] *Postępowanie administracyjne i sądownoadministracyjne*, Adamiak B., Borkowski J., Warszawa 2012.
- Balicki A., Pyter M., *Prawo oświatowe*, Warszawa 2011.
- Bandarzewski K., *Prywatyzacja zadań publicznych*, [w:] *Koncepcja systemu prawa administracyjnego*, red. J. Zimmermann, Warszawa 2007.
- Biernat S., *Prywatyzacja zadań publicznych. Problematyka prawna*, Warszawa–Kraków 1994.
- Blicharz J., *Zakres znaczeniowy pojęcia „zadanie publiczne”*, „Przegląd Prawa i Administracji” t. LXXI, Wrocław 2005.
- Błaś A., *Akty administracyjne*, [w:] *Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Wrocław 2010.
- Błaś A., *Formy aktów administracyjnych w polskim ustawodawstwie*, [w:] *Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Wrocław 2012.
- Boć J., *Sfery działań*, [w:] *Nauka administracji*, red. J. Boć, Wrocław 2013.
- Boć J., Miemiec M., *Gmina*, [w:] *Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Wrocław 2010.
- Brunka M., Łuczak-Kumorek E., *Słownik samorządu terytorialnego*, Zielona Góra 2003.
- Ciszewski P., *Charakterystyka stypendiów szkolnych*, źródło: www.wiedzasamorządu.pl.
- Jaworska-Dębska B., *Zadania samorządu terytorialnego*, [w:] *Prawo administracyjne*, red. M. Stahl, Warszawa 2013.
- Jarocka B., *Orzekanie w sprawie przyznania pomocy materialnej o charakterze socjalnym w sytuacji przekroczenia terminu do złożenia wniosku o przyznanie świadczeń*, „Nowe Zeszyty Samorządowe. Opinie Prawne” 2008, Nr 6 (60).
- Jończyk J., *Prawo zabezpieczenia społecznego*, Zakamycze 2006.
- Jopek E., *Wybrane problemy wykonywania zadań oświatowych przez jednostki samorządu terytorialnego*, *Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego „Studia i Prace”* 2012, nr 4(12).
- Kuta T., *Zaspokajanie potrzeb socjalno-bytowych i oświatowo-kulturalnych obywateli*, [w:] *System prawa administracyjnego*, red. T. Rabska, t. IV, Ossolineum 1980.

- Leoński Z., *Zarys prawa administracyjnego*, Warszawa 2004.
- Majchrowicz-Jopek E., *Wybrane problemy wykonywania zadań oświatowych przez jednostki samorządu terytorialnego*, Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego „Studia i Prace” 2012, nr 4(12).
- Michalska-Badziak R., *Pomoc społeczna jako zadanie gminy*, [w:] *Funkcjonowanie samorządu terytorialnego – doświadczenia i perspektywy*, red. S. Dolata, t. 1, Opole 1998.
- Michalska-Badziak R., *Prawo pomocy społecznej*, [w:] *Materialne prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady*, red. M. Stahl, Warszawa 2004.
- Muszalski W., *Prawo socjalne*, Warszawa 2010, s. 178.
- Niczyporuk J., *Zadania samorządu terytorialnego*, [w:] *Prawo samorządu terytorialnego*, red. M. Chmaj, Warszawa 2013.
- Nitecki S., *Pomoc społeczna. Procedury i tryb przyznawania świadczeń*, Wrocław 2010.
- Nitecki S., *Prawo do pomocy społecznej w polskim systemie prawnym*, Warszawa 2008.
- Nowacka E. J., *Samorząd terytorialny jako forma decentralizacji administracji publicznej*, Warszawa 2010.
- Pilich M., *Ustawa o systemie oświaty. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Sierpowska I., *Bezpieczeństwo socjalne jako kategoria dobra publicznego – na przykładzie pomocy społecznej*, [w:] *Administracja dóbr i usług publicznych*, red. M. Woźniak, Warszawa 2013.
- Sierpowska I., *Pomoc społeczna jako administracja świadcząca. Studium administracyjno-prawne*, Warszawa 2012.
- Sierpowska I., *Prawo do pomocy społecznej*, Warszawa 2011.
- Szurgacz H., *Wstęp do prawa pomocy społecznej*, Wrocław 1992.
- Tabernacka M., *Zakres wykonywania zadań publicznych przez organy samorządów zawodowych*, Wrocław 2007.
- Wołpiuk W. J., *Konstytucyjne i prawnomiędzynarodowe gwarancje służebności administracji publicznej*, [w:] *Administracja publiczna. Między polityką, prawem i ekonomią. Jubileusz 10-lecia Katedry Administracji Publicznej Kolegium Ekonomiczno-Społecznego SGH*, red. J. Osiński, Warszawa 2008.
- Zimmermann J., *Polska jurysdykcja administracyjna*, Warszawa 1996.
- Zimmermann J., *Prawo administracyjne*, Warszawa 2012.

Wykaz aktów prawnych

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 25 lipca 2008 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy – Karta Nauczyciela oraz ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. Nr 145, poz. 917)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 182)

- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 267)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 sierpnia 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy dzieciom i uczniom w formie zasiłku losowego na cele edukacyjne w 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. Nr 0, poz. 940)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. z 2012 r. Nr 0, poz. 823)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 22 lutego 2005 r. w sprawie terminów przekazywania dotacji celowej gminom na dofinansowanie świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym oraz sposobu ustalania wysokości tej dotacji (Dz. U. Nr 36, poz. 319)

Wykaz orzeczeń

- Uchwała Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 października 1994 r., sygn. W1/94, OTK 1994, Nr 2, poz. 46
- Uchwała Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 września 1994 r., OTK 1994, cz. 2, poz. 46
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2002 r., III RN 141/01, OSNP 2002, Nr 24, poz. 584
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 8 listopada 2011 r., sygn. I OSK 1396/07, Lex 424651
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 3 października 2006 r., sygn. I OSK 573/06, Lex 290145
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 28 listopada 2002 r., I SA 1235/02, „Casus” 2003, nr 27
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 19 listopada 2009 r., sygn. IV SA/PO 749/09, Dz. Urz. Wielk. z 2010 r. Nr 49, poz. 1143
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 12 lutego 2009 r., sygn. IV SA/Wr 568/08, Lex 496652
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 grudnia 2008 r., sygn. I OSK 953/08, Lex 518230
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 24 października 2007 r., sygn. IV SA/Po 177/07, Lex 423991
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 22 października 2008 r., sygn. IV Sa/Wr 144/08, Lex 509573
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 24 października 2007 r., sygn. IV Sa/Po 177/07, Lex 423991

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 16 stycznia 2007 r., sygn. IV SA/GI 972/05, Lex 340153

Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 maja 2005 r., sygn. I SA/Wa 466/08, Lex 516689

Inne

Rozstrzygnięcie nadzorcze wojewody lubelskiego z dnia 6 marca 2007 r., sygn. NK.0911/90/07, NZS 2007/3/51

Wystąpienie pokontrolne wojewody wielkopolskiego z dnia 23 stycznia 2003 r., sygn. FB-V.431.72.2012.1, s. 20–21, źródło: <http://www.poznan.uw.gov.pl>